

Vlaanderen
is omgeving

Vlaamse Overheid, Departement Omgeving
Afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en –projecten
Team Omgevingseffecten
Milieueffectrapportage
Koning Albert II-laan 20 bus 8
1000 Brussel
T 02/553 80 79
mer@vlaanderen.be
www.omgevingvlaanderen.be

Richtlijnen voor het plan-MER Strategisch Beleidsplan Kustvisie

Departement MOW i.s.m. Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust
PLMER-297-RL

1. Inleiding

Op 16 december 2022 nam de Vlaamse Regering de beslissing om een Vlaams strategisch beleidsplan Kustvisie op te maken. In dat beleidsplan staan zowel de langetermijnvisie om onze kust te blijven beschermen tegen de stijgende zeespiegel als een korte termijn actieplan 2025-2034 met stappen die we dan al moeten zetten.

Gelijktijdig met de opmaak van het strategisch beleidsplan Kustvisie zal een plan-MER opgesteld worden conform het generieke spoor uit het DABM¹. De opmaak van een kennisgeving is de eerste formele stap in deze procedure.

De kennisgeving voor dit plan-MER is volledig verklaard op 25 april 2023. De terinzagelegging in de gemeenten De Panne, Koksijde, Nieuwpoort, Middelkerke, Oostende, Bredene, De Haan, Blankenberge, Zeebrugge en Knokke-Heist liep van 2 mei 2023 t.e.m. 2 juli 2023. Deze terinzagelegging werd aangekondigd op de website van het Team Omgevingseffecten, op de website van de initiatiefnemer (www.kustvisie.be) in de krant Het Laatste Nieuws editie provincie West-Vlaanderen (publicatie 2 mei 2023) en via aanplakking op officiële aanplakplaatsen van de betrokken gemeenten. Tegelijkertijd vroeg het Team Omgevingseffecten adviezen bij de administraties en openbare besturen.

Het kennisgevingsdossier werd tijdens deze periode ook ter advies voorgelegd aan Nederland, Frankrijk en het Federaal niveau.

Naast de kennisgeving werd ook een Onderzoeksnota voorgelegd voor adviezen van de bevoegde instanties en het brede publiek. Deze Onderzoeksnota beschrijft het voorgenomen plan verder in detail en biedt meer informatie over het plan zelf, het globale onderzoeksopzet, de afweging en gedetailleerde beschrijving van de redelijke alternatieven. De kennisgeving vormt Bijlage B van de Onderzoeksnota en moet samen gelezen worden met de Onderzoeksnota.

¹ Decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid, B.S. 3 juni 1995, zoals herhaaldelijk gewijzigd.

Het Team Omgevingseffecten stelt deze bijzondere richtlijnen (verder richtlijnen) op om de methodologie die in het MER gevolgd moet worden, vast te leggen. Zij houden rekening met principieel verplichte onderdelen van een plan-MER op basis van art. 4.2.8 §1bis van het DABM, de ontvangen inspraakreacties en de ontvangen adviezen (zie overzicht in bijlage). Deze richtlijnen hebben betrekking op de reikwijdte, het detailleringsniveau en de inhoudelijke aanpak van het plan-MER.

Het plan-MER moet opgesteld worden zoals door de initiatiefnemer voorgesteld in de kennisgeving, aangevuld/aangepast met de specifieke vereisten die in deze richtlijnen geformuleerd worden. Waar de kennisgeving en de richtlijnen van elkaar zouden afwijken, moet voorrang gegeven worden aan de richtlijnen.

Parallel aan de opmaak van deze richtlijnen werd door het projectteam, in naam van de initiatiefnemer, een 'Overwegingsdocument' opgesteld. Dit document geeft een overzicht van de ontvangen inspraakreacties en adviezen en biedt een antwoord hierop. In tegenstelling tot het Overwegingsdocument, worden in deze richtlijnen enkel die reacties meegenomen die relevant zijn in het kader van het op te stellen plan-MER. Reacties relevant voor bv. de op te stellen MKBA of suggesties m.b.t. participatie en communicatie komen niet in deze richtlijnen aan bod. Voor een volledig overzicht van alle reacties verwijzen we naar het Overwegingsdocument.

Deze richtlijnen volgen de structuur van de kennisgeving. Voor de vlotte leesbaarheid van deze richtlijnen worden bepaalde passages uit de kennisgeving hier hernomen.

2. Voorstelling strategisch beleidsplan Kustvisie

Het strategisch beleidsplan Kustvisie bestaat enerzijds uit een lange termijn strategische visie en anderzijds uit een korte termijn actieplan.

De centrale doelstelling van het plan is een veilige kust garanderen met blijvende bescherming tegen stormen, ook bij +1, +2 en zelfs +3 m zeespiegelstijging, terwijl zoveel mogelijk kansen gezocht worden met alle andere functies van de kuststrook en haar hinterland. Hiertoe wordt een toekomstige kustlijn met bijhorende ruimte afgebakend, een kustbeschermingslint. Binnen dit lint zullen in de toekomst beschermingsmaatregelen genomen worden. Deze beschermingsmaatregelen worden op hoofdlijnen vastgelegd via strategische stappenplannen per strandzone, per kusthaven en de volledige kust. Elk stappenplan geeft op hoofdlijnen aan welke beslissingen tegen wanneer genomen moeten worden. Het alternatief met het kustbeschermingslint en met de strategische stappenplannen voor de diverse strandzones en kusthavens dat het beste aansluit bij de doelstellingen van het Kader van ambities² zal als voorkeursalternatief naar voor geschoven worden. Dat voorkeursalternatief zal samen met deze doelstellingen de lange termijn **strategische visie** van het strategisch beleidsplan Kustvisie vormen.

² Het kader van Ambities bestaat uit 4 hoofdambities (Beschermend, Toekomstgericht, Aantrekkelijk en Haalbaar lint) en 15 sub-ambities die richting geven aan de Strategisch Visie van het strategisch beleidsplan Kustvisie

Naast de strategische visie is er ook een **korte termijn actieplan** voorzien dat de eerste tien jaar omvat. Tienjaarlijks zal een volgend actieplan opgemaakt worden. Op die momenten kan ook de lange termijn strategische visie waar nodig bijgesteld worden. Het eerste **actieplan 2025-2034** zal aangeven waar acties nodig zijn op kortere termijn en het zal deze acties ook concreet maken. In het strategisch beleidsplan Kustvisie zal ook opgenomen worden hoe de uitvoering van deze acties aangestuurd en opgevolgd zal worden.

Alternatieven

De onderzoeksnota, waarvan de voorliggende kennisgeving onderdeel is, stelt dat er tussen november 2021 en maart 2023 een co-creatie(onderzoek)traject liep. Tijdens dit onderzoek werden, samen met relevante belanghebbende organisaties, de mogelijke alternatieven om de kust te beschermen onderzocht. Op basis van dit onderzoek werden al heel wat alternatieven als 'niet-redelijk' beoordeeld. De 'niet-redelijke' alternatieven voldoen niet aan minstens één of meerdere van de ambities van het Kader van Ambities.

Voor de strandzones worden twee redelijke alternatieven voorgesteld: het alternatief 'Ter plaatse' en het alternatief 'Zeewaarts'. Beide alternatieven houden elk een waaier aan kustbeschermingsmaatregelen open, ingedeeld in drie categorieën namelijk: hard (vb. dijk), zacht (vb. duin), en hybride (combinatie van hard en zacht).

Voor de vier zeehavens wordt vertrokken vanuit telkens vier beschermingsstrategieën namelijk; de open haven, de stormvloedkering, de sluis en de open sluis³. Per zeehaven worden mogelijke alternatieven beschreven in de onderzoeksnota.

Naast de voorgestelde te onderzoeken alternatieven in de onderzoeksnota werden vanuit de inspraak/adviezen nog drie bijkomende alternatieven voorgesteld:

1. Haven van Oostende: variant op alternatief sluis
2. Haven van Zeebrugge (en aanliggende strandzones): gerichte golfdempende 'open eilandgordels'
3. Haven van Zeebrugge: uitbreiding haven van Zeebrugge koppelen aan kustbescherming en zeespiegelstijging

Deze 3 alternatieven worden in detail beschreven in het Overwegingsdocument. Omtrent het eerste alternatief (variant op alternatief sluis) en het derde alternatief omtrent de uitbreiding van de haven van Zeebrugge stelt het Overwegingsdocument o.a. dat deze alternatieven aansluiten op de respectievelijke redelijke alternatieven 'sluis' en 'open voorhaven Zeebrugge' maar dit combineren met de toekomstwens van een havenuitbreiding. Het strategisch beleidsplan Kustvisie heeft echter niet als doelstelling om nieuwe economische activiteiten te ontwikkelen. Alternatieven 1 en 3 worden bijgevolg niet als een bijkomend redelijk alternatief beoordeeld. Het Overwegingsdocument stelt bovendien dat een toekomstige economische havenuitbreiding niet wordt gehypothekeerd. Dit zal verder aangetoond worden in het op te stellen plan-MER.

³ In de kennisgeving werd de term 'open sluis' gebruikt maar omdat deze term verwarring bracht, wordt hiervoor de term 'keersluis' geïntroduceerd.

Omtrent het tweede alternatief (gerichte golfdempende 'open eilandgordels') wordt o.a. verwezen naar de resultaten van het co-creatie(onderzoeks)traject. Er werd geoordeeld dat zowel open als gesloten eilandbogen geen redelijke alternatieven zijn om op lange termijn onze kust te beschermen.

Het Team Omgevingseffecten kan akkoord gaan met de in het Overwegingsdocument opgenomen motivatie. Er moeten geen bijkomende alternatieven t.o.v. de kennisgeving onderzocht worden.

3. Referentiesituaties en ontwikkelingsscenario's

De referentiesituatie is gebaseerd op de situatie in 2030. Er wordt dus rekening gehouden met het gekende beslist beleid en de sectorplannen in dat jaar. Inzake kustveiligheid wordt het Masterplan Kustveiligheid als basis genomen. Het Team Omgevingseffecten vraagt om deze keuzes duidelijk te motiveren in het plan-MER.

Voor de criteria gelinkt aan hydromorfologie en overstromingen wordt de referentiesituatie +1 m, +2 m en +3 m zeespiegelstijging en de bijhorende overstromingscontouren bij een 1000-jarige storm, weliswaar zonder project, als referentiesituatie als uitgangspunt genomen.

4. Afbakening van het studiegebied

In dit hoofdstuk wordt de afbakening van het studiegebied beschreven. Gezien de ligging van het plangebied zijn er effecten mogelijk op zowel Vlaams, federaal, Nederlands als Frans grondgebied.

5. Methodologie van de milieubeoordeling

In het plan-MER zal worden afgeweken van de klassieke disciplinebenadering in m.e.r.. De milieueffecten worden besproken volgens de thema's gelinkt aan de sub-ambities en ambities van het Kader van Ambities binnen het strategisch beleidsplan Kustvisie. Het Team Omgevingseffecten is van mening dat alle relevante disciplines inhoudelijk wel aan bod komen doorheen de voorgestelde methodologie.

Scoping van de milieueffecten

Scoping heeft tot doel om slechts die milieueffectgroepen te selecteren voor verder onderzoek in de milieueffectenbeoordeling, die er of werkelijk toe doen (ruimtelijk onderscheidend) of relevant (aanzienlijk) zijn. Kleine, tijdelijke effecten (bv. tijdens de aanlegfase) of gemakkelijk te milderen effecten worden in deze strategische fase van het onderzoek niet meegenomen.

De afweging van welke effectgroepen wel ('scoped in') en niet ('scoped out') zullen onderzocht worden in het plan-MER, is gebeurd aan de hand van een evaluatiekader dat gestoeld is op 14 scopingcriteria.

Per effect(groep) die 'scoped out' is (d.w.z. dat deze effecten niet verder onderzocht zullen worden in het op te stellen plan-MER) is een verantwoording opgenomen in de kennisgeving.

De scoped-in effecten staan alle opgesomd in **Error! Reference source not found.** Hierin wordt per effect vermeld welke referentiesituatie wordt gehanteerd bij de beoordeling en welke klassieke m.e.r.-discipline eraan gekoppeld is. Tevens wordt aangegeven of de effectgroep bij zowel de strandzones als de havens wordt onderzocht of enkel bij één van beide.

Milieueffectenbeoordelingsmethodiek

In de kennisgeving wordt in dit hoofdstuk achtereenvolgens ingegaan op (5.2.1) 'Het evaluatiekader voor de strandzones', (5.2.2) 'Het evaluatiekader voor de havens', een aantal bijkomende toetsen (5.2.3 – 5.2.8: de 'Passende Beoordeling', 'Verscherpte natuurtoets', 'Zorgplicht onroerend erfgoed', 'Toets aan de Kaderrichtlijn Water', 'Toets aan het Soortenbesluit' en 'Toets aan de Goede Milieutoestand en milieudoelen binnen Kaderrichtlijn Mariene strategie') en een aantal bijkomende onderdelen van het MER (5.2.9 – 5.2.13: 'Cumulatieve effecten', 'Grensoverschrijdende effecten', 'Leemten in kennis', 'Milderende maatregelen en monitoring' en 'Eindsynthese en niet-technische samenvatting').

De evaluatiekaders voor de strandzones en havens

Zoals gesteld in de kennisgeving is het evaluatiekader opgebouwd uit de evaluatiecriteria per ambitie/thema en een bijhorend toetsings- of significantiekader. De effectbeoordeling binnen deze strategische fase zal grotendeels kwalitatief gebeuren op basis van een experten oordeel. Waar mogelijk zal het effect verder begroot worden op basis van kwantitatieve achterliggende gegevens (afkomstig uit de verschillende deelonderzoeken van het geïntegreerd onderzoek) om het experten oordeel verder te onderbouwen.

De evaluatiecriteria worden per Ambitie in detail beschreven. Voor ieder criterium is een significantiekader opgenomen. Naast een beschrijving, worden ook de onderbouwende parameters, de methodiek van effectbegroting en het significantiekader toegelicht.

In het Overwegingsdocument worden naar aanleiding van de opmerkingen en adviezen een aantal verduidelijkingen gegeven omtrent de te onderzoeken aspecten. Zo zal voor de effectgroep 'Impact op archeologische erfgoedwaarden' bijkomend aandacht gaan naar de mate waarop er mogelijks een impact is op het gekende en ongekende archeologisch erfgoed.

Voor de effecten van de zandwinning op het marien milieu in kaart te brengen zal, conform de geldende regelgeving, een afzonderlijk 'marien' MER opgesteld worden. Een dergelijk MER wordt periodiek voor alle zandwinnings op zee opgesteld in opdracht van Zeegra, de zandwinningsfederatie. Verder wordt aangegeven dat vertrekkende vanuit de analyse van zandbeschikbaarheid wel een inzicht gegeven zal worden in de technische uitvoerbaarheid en de uitvoeringstermijn van de zandsuppleties.

Tenslotte bevat het Overwegingsdocument verduidelijking omtrent embryonale en natuurlijke duinvorming, de soortentoets, vismigratie en mens-gezondheid.

Naast het plan-MER en een MKBA zullen ook diverse andere (ondersteunende) studies uitgevoerd worden zoals een hydromorfologisch onderzoek, onderzoek omtrent strandhoofden en hydrodynamica, omtrent afwatering, verzilting,... Ook omtrent deze studies bevat het Overwegingsdocument een aantal verduidelijkingen en antwoorden op de ontvangen

opmerkingen/adviezen. Omtrent afwatering wordt bv. gemotiveerd dat binnen Kustvisie het afwaartse einde van de afwateringsproblematiek wordt bestudeerd. De meer opwaartse delen van de afwateringsproblematiek, gelinkt aan de aanwezige functies, maakt geen onderdeel uit van Kustvisie. Omtrent het onderzoek naar verzilting bevat het Overwegingsdocument eveneens een aantal verduidelijkingen.

Het Team Omgevingseffecten gaat akkoord met de voorgestelde aanpak in de kennisgeving en de aanvullingen in het Overwegingsdocument. Het Team Omgevingseffecten wijst op het belang van een goede integratie van de relevante informatie uit de ondersteunde studies in het plan-MER.

Bijkomende toetsen

Zoals in de kennisgeving aangegeven zal het op te stellen plan-MER een aantal bijkomende toetsen/beoordelingen integreren die voortvloeien vanuit andere regelgeving. Het gaat hierbij over:

- Passende Beoordeling
- Verscherpte natuurtoets
- Zorgplicht onroerend erfgoed
- Toets aan de Kaderrichtlijn Water
- Toets aan het Soortenbesluit
- Toets aan de Goede Milieutoestand en milieudoelen binnen Kaderrichtlijn Mariene strategie

Overige bepalingen

Zoals gesteld in de kennisgeving zal rekening gehouden worden met de aansluiting van de kustlijnen op de buurlanden (eveneens opgenomen als een uitgangspunt voor redelijkheid). Grensoverschrijdende effecten naar Frankrijk en Nederland zijn niet uitgesloten, en zullen waar relevant worden meegenomen bij de effectbeschrijving en -beoordeling.

De effecten op federaal niveau zullen op een geïntegreerde manier beschreven en beoordeeld in de verschillende criteria.

In het plan-MER moeten de leemten in de kennis die tijdens het uitvoeren van het milieueffectenonderzoek werden vastgesteld, vermeld worden. Het MER zal aangeven hoe met deze leemten is omgegaan en hoe zij kunnen doorwerken in de verdere besluitvorming.

In het MER moet per discipline aangegeven worden of er eventueel opvolgingsmaatregelen (monitoring) voor te stellen zijn die vanuit de leemten in de kennis noodzakelijk worden geacht of die nodig zijn in functie van de aanpak en inhoud voor de vervolgpcedure en besluitvorming.

In het MER moet een discipline-overschrijdende samenvatting (eindsynthese) opgenomen worden over de verwachte gevolgen voor het milieu en hoe en in welke mate de voorgestelde maatregelen deze kunnen voorkomen of milderen. De milderende maatregelen moeten in een overzichtelijke tabel opgelijst worden. De milderende maatregelen die voorgesteld zijn vanuit verschillende thema's moeten thema-overschrijdend t.o.v. elkaar afgewogen worden. Bij de milderende maatregelen dient aangegeven te worden waar deze zullen/kunnen doorwerken.

De niet-technische samenvatting moet een afzonderlijk leesbaar deel van het rapport vormen dat de essentie van het milieueffectenonderzoek beknopt weergeeft. De tekst moet zodanig geschreven zijn dat hij begrijpelijk is voor een gemiddelde lezer.

6. Juridische en beleidsmatige context

De kennisgeving (bijlage A) bevat het juridische en beleidsmatige kader dat voor dit MER van belang is in de vorm van een duidelijke overzichtsmatrix.

Het is van belang om ook tijdens het opstellen van het MER de stand van zaken hiervan op te volgen.

7. Goedkeuring van de opstellers van het plan-MER

Zoals voorgesteld in de kennisgeving zal Mieke Deconinck als erkende MER-coördinator optreden. Het Team Omgevingseffecten gaat akkoord met de voorgestelde erkende MER-coördinator en het team van medewerkers. Verder stelt de kennisgeving dat er een mariene MER-coördinator en twee mariene MER-deskundigen de uitwerking van de effecten op het mariene milieu onderzoeken. Ook andere experts leveren een belangrijke bijdrage in het onderzoek naar hydromorfologische effecten, bouwtechnische aspecten en ruimtelijke effecten.

Wijzigingen aan het team van opstellers in de loop van het m.e.r. moeten gemeld worden aan het Team Omgevingseffecten. De beslissing over deze wijzigingen zal meegedeeld worden aan de initiatiefnemer.

Volgens artikel 4.2.9 §3 van het DABM is de erkende MER-coördinator tijdens het opstellen van het plan-MER gehouden tot overleg met de administratie.

Isabel Jacobs
Afdelingshoofd
Afdeling Gebiedsontwikkeling, Omgevingsplanning en -projecten (GOP)

Overzicht inspraakreacties en adviezen

Er werden tijdens de terinzagelegging van de kennisgeving 7 inspraakreacties ontvangen van burgers, 1 reactie van een bedrijf en 4 reacties van organisaties (Voka West-Vlaanderen, APZI-VOKA, Oostendse havengemeenschap, 4Seas – Bond Beter Leefmilieu, Greenpeace Belgium vzw, Natuurpunt vzw, WWF België en de West-Vlaamse Milieufederatie)

Lijst met de instanties die gereageerd hebben:

- Agentschap Natuur en Bos (2 adviezen)
- Agentschap Onroerend Erfgoed
- Agentschap Wegen en Verkeer
- Departement Landbouw en Visserij
- Departement Omgeving, Team Omgevingseffecten – Externe Veiligheid
- Departement Zorg, afdeling Preventief Gezondheidsbeleid
- OVAM
- Sport Vlaanderen
- VMM - CIW
- Provincie West-Vlaanderen
- Gemeente Bredene
- Gemeente Knokke-Heist
- Gemeente Middelkerke
- Stad Brugge
- Stad Nieuwpoort (Stedelijke adviesraad)
- Stad Oostende
- Haven Antwerpen-Brugge
- Haven Oostende
- FOD Volksgezondheid, veiligheid van de voedselketen en leefmilieu, dienst Marien Milieu
- Frankrijk, Préfet de la Région Hauts-de-France
- Frankrijk, La Communauté Urbaine de Dunkerque
- Nederland, Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat
- Nederland, Waterschap Scheldestromen en provincie Zeeland
- Elia